

การจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

Quality Citizenship Curriculum Knowledge Management of the Quality Citizenship
Development Office, Office of the Election Commission

ศรিতวรรณ ยงค์สาโรจน์

Saritwat Yongsaroj

6614830071@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ปัญหาอุปสรรคในการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพ การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคลากรสังกัดสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 8 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ พัฒนาหลักสูตร ติดตามและประเมินผล จำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกอบรม จำนวน 3 คน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นไปตามแนวทางการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง โดยมีองค์ประกอบ 7 ขั้นตอน คือ 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การนำความรู้ไปใช้ โดยดำเนินการตามกระบวนการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพ เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง คือ 1) ปัญหาเชิงโครงสร้างองค์กร 2) ปัญหาด้านทรัพยากร 3) ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการความรู้ 4) ปัญหาด้านสื่อการฝึกอบรมและรูปแบบกิจกรรม

คำสำคัญ: การจัดการความรู้; สำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง; สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

Keywords: Knowledge management; Office of Citizenship Quality Development;
Office of the Election Commission

บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลากว่า 92 ปีที่ผ่านมา ประชาธิปไตยไทยเผชิญกับความท้าทายมากมาย โดยเฉพาะความไม่ต่อเนื่องของกระบวนการทางการเมือง ทำให้นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นว่า การพัฒนาทางการเมืองไทยยังไม่อาจบรรลุเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ด้วยปัจจัยหลายประการได้แก่ ปัจจัยที่ 1 การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และได้นำหลักการของระบอบประชาธิปไตยในสังคมตะวันตกมาใช้โดยไม่คำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย ปัจจัยที่ 2 การขาดกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย (Political Education) อย่างแท้จริงและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการให้การศึกษาแก่เด็กเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา ทำให้ขาดการแยกแยะวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นจริงนำไปสู่การใช้วิจารณญาณที่ไม่ถูกต้องในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่สามารถเข้าถึงอย่างรวดเร็วจาก Social Media และเกิดความขัดแย้งทางความคิดระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ ปัจจัยที่ 3 การขาดความตระหนักรู้ความกระตือรือร้นและความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ด้วยการออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่การมีส่วนร่วมต่อปัญหาสาธารณะ และการตรวจสอบฝ่ายการเมืองยังมีน้อย ปัจจัยที่ 4 การขาดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการสั่งสมทางประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และมีค่านิยมที่ดีในสังคมรองรับ ปัจจัยที่ 5 การขาดกระบวนการให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองคุณภาพ (Civic Education) ที่เป็นระบบและจริงจังต่อเนื่อง โดยมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรมีแผนบูรณาการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (อารีศักดิ์ จอมสีวิสิฐ, 2566)

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2567) เป็นองค์การหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมถึงมีหน้าที่ส่งเสริมการสร้างความรู้และความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมือง และรับผิดชอบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมุ่งเน้นที่การให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด อำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และได้พัฒนา “หลักสูตรพลเมืองคุณภาพ” ผ่านสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง โดยมีเป้าหมายในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านหลักสูตรดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ หรือการจัดการความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร โดยมีองค์ประกอบ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการค้นหาคำถาม (Knowledge Identification) ขั้นตอนการสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) ขั้นตอนการจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization and Storage) ขั้นตอนการประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Sharing and Dissemination) ขั้นตอนการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) ขั้นตอนการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing and Dissemination)

และขั้นตอนการนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Application) ถือเป็นแนวทางสำคัญในการรวบรวม จัดระเบียบ และถ่ายทอดองค์ความรู้ภายในองค์กร Nonaka & Takeuchi (1998 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552, หน้า 21) อธิบายว่า องค์ความรู้สามารถแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) และความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) โดยการจัดการองค์ความรู้ให้มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงกระบวนการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอด และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Polanyi, 1966)

สำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง (2565) มีภารกิจหน้าที่คือ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการศึกษาเพื่อปลูกฝังและสร้างความเป็นพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย 2) ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการศึกษาอบรมของบุคคล คณะบุคคล ในเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชน และประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง 3) จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมตามความต้องการของส่วนงาน และการพัฒนาบุคลากรรูปแบบอื่น เพื่อรองรับแผนการพัฒนาบุคลากร 4) จัดการหรือสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมและดำเนินการอื่น เพื่อพัฒนาเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชน และประชาสังคม 5) เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ และข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับพลเมืองในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย 6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

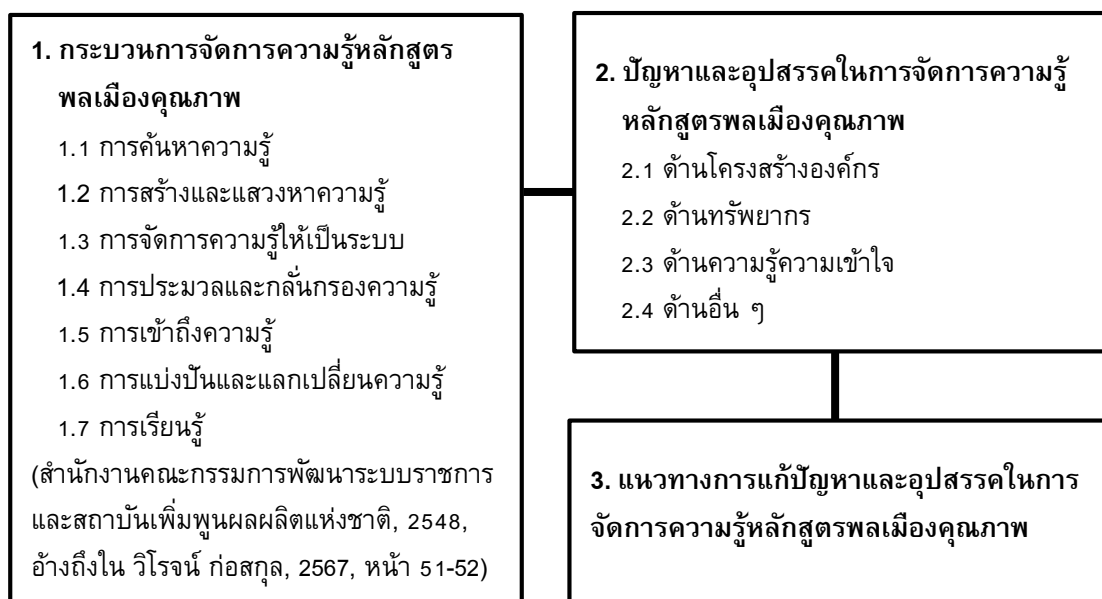
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คำถามเพื่อการวิจัย

กระบวนการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพที่มี 7 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพอะไรบ้าง และมีแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพอย่างไรบ้าง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการจัดการความรู้ของหลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง โดยวิเคราะห์ กระบวนการจัดการความรู้ ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้การดำเนินงานของหลักสูตรดังกล่าวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการวิจัย ดังนี้ 1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ คู่มือปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางราชการ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรพลเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2) การวิจัยสนาม (Field Research) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview formal interview) ด้วยการกำหนดประเด็นหลักของผู้วิจัยไว้ล่วงหน้า โดยการสร้างแบบการสัมภาษณ์ขึ้น จำนวน 1 ฉบับ เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นบุคลากรสังกัดสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 8 คน โดยผู้วิจัยเลือกวิธีการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาหาข้อสรุปอย่างมีระบบ มีเหตุและผลอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant person) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการสัมภาษณ์โดยแบบสัมภาษณ์ได้ขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าแนวการสัมภาษณ์ และแบบสัมภาษณ์มีความชัดเจน ตรงประเด็น สอดคล้อง และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยมีประเด็นในแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) กระบวนการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพที่มี 7 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไรบ้าง 2) ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพมีอะไรบ้าง 3) แนวทางการแก้ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพควรเป็นอย่างไร

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ประเด็นที่ 1 การจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การจัดการความรู้ (Knowledge Management - KM) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ภายในองค์กร กระบวนการนี้เริ่มจากการกำหนด เป้าหมาย ที่ชัดเจนในการพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทประชาธิปไตยและบริบทของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นบุคลากรสังกัดสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า กระบวนการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification)

การค้นหาความรู้ในหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ โดยเน้นองค์ความรู้ด้านพลเมืองศึกษา และที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งตามแนวทางของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นั้น มีผลในการวิเคราะห์ที่สำคัญดังนี้

1.1 กำหนดทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายหลักสูตร การค้นหาความรู้เป็นขั้นตอนแรกๆที่ช่วยให้หลักสูตรมีทิศทางที่ชัดเจนและมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายหลัก คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านพลเมืองศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประชาธิปไตยและค่านิยมที่เหมาะสมในสังคมไทย การเริ่มต้นด้วยการระบุความรู้ให้มั่นใจได้ว่าเนื้อหาทั้งหมดจะสนับสนุนเป้าหมายอย่างสอดคล้องกัน

1.2 เชื่อมโยงกับแนวคิดความเป็นพลเมืองที่ยอมรับในระดับสากล หลักสูตรนี้ไม่ได้มองข้ามแนวคิดความเป็นพลเมืองที่เป็นสากล ซึ่งเน้นการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และส่งเสริมความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ การค้นหาความรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ทำให้หลักสูตรมีความน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพลเมืองในบริบทสังคมไทย

1.3 ตอบสนองต่อความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย และความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพลเมืองทุกคน การค้นหาองค์ความรู้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดและส่งเสริม

ทำให้หลักสูตรให้ความสำคัญกับประเด็นนี้อย่างเหมาะสม องค์ความรู้เหล่านี้ครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการเลือกตั้ง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไปจนถึงบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการเลือกตั้ง

1.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หลักสูตรนี้เชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งกับแนวคิดเรื่อง "การมีส่วนร่วม" (Participation) ในกระบวนการประชาธิปไตย การค้นหาความรู้ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้หลักสูตรสามารถส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการตัดสินใจทางการเมือง และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพ

1.5 บูรณาการความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วน หลักสูตรนี้ตระหนักดีว่าการสร้างพลเมืองเป็นความรับผิดชอบของทุกสถาบันทางสังคม ไม่ใช่เพียงแค่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง การค้นหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นการเน้นย้ำถึงความสำคัญในฐานะผู้กำหนดและส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ ความรับผิดชอบร่วมกันในการให้การศึกษาพลเมือง

ดังนั้น จึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่พบว่า การให้การศึกษาประชาชนให้เป็นพลเมือง (Civic Education) หมายถึง การสร้างการเรียนรู้ทำให้ประชาชนเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมโดยรวม เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความแตกต่างของทุกคนในสังคม เข้าใจ และส่งเสริมความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด ใช้ชีวิตอย่างมีวินัยในตนเอง ต้องมีความอดทน มีเหตุ มีผล เป็นต้น ในการให้การศึกษาประชาชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ จะผลักระให้เป็นของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้ ทุกสถาบันทางสังคมต้องรับผิดชอบร่วมกัน บทบาทของ "คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สำนักงาน กกต.)" มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการกำหนดและส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งถือเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย ดังนั้น การค้นหาความรู้ในหลักสูตรพลเมืองคุณภาพจึงต้องพิจารณาองค์ความรู้ที่ กกต. และสำนักงาน กกต. กำหนดและส่งเสริม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด "การมีส่วนร่วม" (Participation) ในกระบวนการประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง และการมีความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีคุณภาพ

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation & Acquisition)

สำนักพัฒนาคุณภาพพลเมืองให้ความสำคัญกับการสร้างและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาบุคลากร และหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยมีแนวทางหลากหลายทั้งในและนอกองค์กร ไม่ได้เน้นแค่การสอน แต่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ถอดบทเรียน และใช้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน เพื่อให้บุคลากรพัฒนาต่อเนื่องและหลักสูตรตอบโจทย์สังคม การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนาพลเมืองอย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรพลเมืองคุณภาพพบว่า การจัดการอบรมตามหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ จึงมีรูปแบบและวิธีการในลักษณะ เรียนปนเล่น ซึ่งจะทำให้ผู้เข้าอบรมสามารถเรียนรู้ได้มากกว่าในอดีต กล่าวคือ ต้องเรียนให้สนุก นิ่งลูกสบาย และได้ความรู้ ดังนั้น ปรัชญาของหลักสูตรจึงใช้วิธีการอบรมแบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ซึ่งวิทยากรมีบทบาทในการจัดสถานการณ์/กิจกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เข้าอบรม เน้นศูนย์กลางการเรียนรู้อยู่ที่ผู้เข้าอบรม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมเรียนรู้ตนเอง และได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันตามเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรมีลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ มีรูปแบบทิศทาง/กติกการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีกิจกรรมที่สนุกสนาน โดยผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมอย่างสอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อหา มีจุดเน้นและมีความคิดรวบยอดของเนื้อหาในแต่ละขั้นตอน/กิจกรรม มีการวางแผน

เตรียมการล่วงหน้าระหว่างที่มหาวิทยาลัยมีการมีกิจกรรมที่สนุกสนาน โดยผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมอย่างสอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อหา มีสื่ออุปกรณ์เพียงพอและเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม สถานที่กว้างขวางพอสมควรอันไม่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ผู้เข้าอบรมแต่ละคนได้มีส่วนร่วม และแสวงหาคำตอบด้วยตนเองอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวิลวดี บุรีกุล รัชดี แสงมหะมัต และเออเจนี เมรีโอ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ธนะวัฒน์ พรหมทอง และวรพงศ์ ตระการศิรินนท์, 2560) การศึกษาเรื่องการวัดความเป็นพลเมือง (Measuring Citizenship) ผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่า คนไทยมีแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ควรจะเป็นใน 2 ด้านหลัก คือ 1) ความเป็นพลเมืองในด้านวัฒนธรรม คือการที่คนไทยใช้สิทธิเลือกตั้ง เคารพผู้สูงอายุ เสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมายและหลักศาสนา รู้สึกภูมิใจในความเป็นคนไทย เต็มใจจ่ายภาษี และทำงานอย่างซื่อสัตย์ 2) ความเป็นพลเมืองในด้านนิสรภาพและความก้าวหน้าทันสมัย คือการที่คนไทยมีความรู้และสามารถเปรียบเทียบนโยบายของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รู้เรื่องการเมืองและการปกครอง วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สามารถพูดคุยเรื่องการเมืองระหว่างประเทศ มีส่วนร่วมในกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ เช่น สมาคม ชมรม หรือสหภาพ และติดตามการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการ รวมถึงการช่วยเหลือสังคม

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization and Storage)

สำนักพัฒนาคุณภาพพลเมืองจำเป็นต้องมีระบบจัดเก็บความรู้ที่เป็นระเบียบ เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้พัฒนาบุคลากรและหลักสูตรได้อย่างเต็มที่ แม้ว่าจะระบบปัจจุบันจะยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและอาจมีข้อจำกัดอยู่บ้าง แต่การริเริ่มปรับปรุงระบบ เช่น การทำดัชนีความรู้และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Snowden (n.d. อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552, หน้า 22) กล่าวว่า การจัดการความรู้ในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงการตัดสินใจ และสร้างนวัตกรรม การจัดการความรู้ที่เป็นรูปธรรม (Explicit Knowledge) โดยเน้นการจัดระเบียบเอกสารหรือโครงสร้างข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้การเข้าถึงและใช้งานสะดวกขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Malhotra (n.d. อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552, หน้า 22) กล่าวว่า การจัดการความรู้มีความสำคัญมากในการทำให้องค์กรสามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประมวลผลข้อมูล และการใช้ความสามารถของคนในการจัดการความรู้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพการพัฒนาระบบจัดการความรู้ให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบนั้น ต้องอาศัยความตั้งใจจริง ความร่วมมือ และการลงทุนอย่างต่อเนื่อง แต่ผลที่ได้จะคุ้มค่าและเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมืองให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Sharing and Dissemination)

สำนักงานพัฒนาคุณภาพพลเมืองมีกระบวนการประมวลและกลั่นกรองความรู้ที่เป็นระบบและรอบด้าน ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างมาตรฐานเอกสาร การพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม การปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย การปรับรูปแบบการถ่ายทอดและสื่อการเรียนรู้ การจัดการข้อจำกัดด้านเวลา และการประกันคุณภาพและความน่าเชื่อถือของข้อมูล กระบวนการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองคุณภาพให้มีคุณภาพสูงสุด และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องของ Kucza (2001 อ้างถึงใน สุธทัย ดาราพงษ์, 2567, หน้า 83) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง จัดเก็บ และแบ่งปันความรู้ ซึ่งกระบวนการนี้รวมถึงการประเมินสถานการณ์ปัจจุบัน การกำหนดความต้องการ และการปรับปรุงกระบวนการเพื่อทำให้การจัดการ

ความรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะให้บุคคลได้รับความรู้ที่ถูกต้องในเวลาที่เหมาะสม และส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ในองค์กรเพื่อช่วยพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร เป็นความรู้ชัดเจนที่สามารถรวบรวมและถ่ายทอดได้ง่าย อยู่ในรูปแบบของเอกสาร ทัศนวิสัย หรือคู่มือต่างๆ

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)

สำนักงานพัฒนาคุณภาพพลเมืองได้ดำเนินการหลากหลายช่องทางในการเข้าถึงความรู้ในหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ เพื่อให้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพเข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึงและยั่งยืน สำนักงานพัฒนาคุณภาพพลเมืองจำเป็นต้องพัฒนาช่องทางดิจิทัลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แม้ว่าปัจจุบันสำนักงานฯ จะมีช่องทางการเผยแพร่ความรู้ที่หลากหลายและครอบคลุมอยู่แล้ว แต่ก็ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ต้องปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาช่องทางดิจิทัลจะช่วยขยายโอกาสการเข้าถึงความรู้สำหรับประชาชนทั่วไปลดช่องว่างทางดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้ การบูรณาการช่องทางการเผยแพร่ความรู้ให้เชื่อมโยงกัน และการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ก็เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมได้อย่างกว้างขวางและยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2550, หน้า 47-48) อ้างถึงใน สุดหทัย ดาราพงษ์, 2567, หน้า 82) กล่าวว่า การจัดการความรู้คือการช่วยค้นหาความรู้และความชำนาญที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล เพื่อนำออกมาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้กัน โดยปรับปรุงให้ใช้งานง่ายและมีประโยชน์มากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องสามารถต่อยอดและปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพจริง และเวลาการสร้างความรู้ใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ (นวัตกรรม) เกิดจากการนำความรู้ที่แตกต่างกันมาผสมผสานกัน

6. การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)

จากการศึกษาพบว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมุ่งมั่นที่จะนำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โดย "หลักสูตรพลเมืองคุณภาพ" ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเรื่องนี้ หลักสูตรนี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่การให้ความรู้เท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพ มีความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายวิทยากร และการเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ยังแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในระยะยาว แสดงให้เห็นว่าสำนักงานพัฒนาคุณภาพพลเมืองมีความพยายามในการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ทั้งการอบรมหลักสูตร การจัดทำสื่อ เว็บไซต์ และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ช่องทางเหล่านี้ยังขาดประสิทธิภาพเชิงระบบและความครอบคลุม โดยมีข้อจำกัดหลัก ๆ ดังนี้ 1) การแบ่งปันความรู้ยังไม่เป็นระบบช่องทางที่มีอยู่ยังทำงานแยกส่วนกัน ขาดการเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและไม่สามารถใช้ประโยชน์จากความรู้ที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศยังถูกใช้อย่างจำกัด แม้จะมีเว็บไซต์ แต่ยังไม่ได้นำเทคโนโลยีมาใช้สร้างแพลตฟอร์มที่เอื้อต่อการแบ่งปัน จัดการ และเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ระบบจัดการความรู้ (KMS) หรือแพลตฟอร์ม e-Learning 3) เน้นกิจกรรมระยะสั้น การแบ่งปันความรู้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการจัดกิจกรรมเป็นครั้งคราว ขาดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการเผยแพร่ความรู้ในวงกว้าง 4) ขาดการประเมินผลและปรับปรุง ไม่มีกระบวนการที่ชัดเจนในการประเมินประสิทธิภาพของระบบการแบ่งปันความรู้ ทำให้ยากต่อการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการแบ่งปันความรู้ของสำนักงานพัฒนาคุณภาพพลเมือง ให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยการนำเทคโนโลยี

มาใช้สร้างชุมชนการเรียนรู้ และปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่หลักสูตรพลเมืองคุณภาพและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องให้กว้างขวางและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพนมภรณ์ ฐานิสโร, ชาตรี เฟื่องท่า และพระมหาวัฒนา สุจริตโต (2563 หน้า 199) ที่กล่าวถึงการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านเอกสาร ฐานข้อมูล หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งช่วยให้เข้าถึง Explicit Knowledge ได้ง่ายขึ้น ส่วน Tacit Knowledge ต้องอาศัยการพบปะพูดคุย เช่น การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice - CoP) หรือระบบพี่เลี้ยง (Mentorship) ที่ให้ผู้มีประสบการณ์ถ่ายทอดความรู้โดยตรง

7. การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization)

จากผลการศึกษาพบว่า หัวใจสำคัญของการจัดการความรู้ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง คือการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริง โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาหลักสูตรพลเมืองคุณภาพที่เน้นการปฏิบัติและปรับใช้ได้จริง หลักสูตรนี้มุ่งเน้นการพัฒนาทั้งบุคลากรของสำนักงาน กกต. และประชาชนทั่วไปให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการทำงานร่วมกันเป็นทีม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายของวิทยากรและผู้ถ่ายทอดความรู้ โดยใช้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพเป็นเครื่องมือหลักในการเผยแพร่ความรู้ รูปแบบการเรียนรู้จะหลากหลาย และเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง รวมถึงการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคมได้อย่างแท้จริง เนื้อหาหลักสูตรจะครอบคลุมเรื่องสำคัญต่าง ๆ เช่น การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้ง การเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นวิทยากร และการฝึกปฏิบัติงานจริง เช่น การเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วิจารย์ พานิช (2566) ที่กล่าวว่า เป้าหมายสุดท้ายของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ร่วมกัน มีชุดความรู้ของตนเอง ที่ร่วมกันสร้างเองสำหรับใช้งานของตน คนเหล่านี้จะสร้างความรู้ขึ้นใช้เองอยู่ตลอดเวลา โดยที่การสร้างนั้นเป็นการสร้างเพียงบางส่วน เป็นการสร้างผ่านการทดลองเอาความรู้จากภายนอกมาปรับปรุงให้เหมาะสมต่อสภาพของตนและทดลองใช้งาน การจัดการความรู้ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะหรือเกี่ยวกับเรื่องความรู้ แต่เป็นกิจกรรมที่แทรก/แฝง หรือในภาษาวิชาการเรียกว่า บูรณาการอยู่กับทุกกิจกรรมของการทำงาน และที่สำคัญตัวการจัดการความรู้เอง ก็ต้องการการจัดการด้วย ดังเป้าหมายการจัดการความรู้เพื่อพัฒนา 3 ประเด็น คือ พัฒนางาน พัฒนาคณะพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรการเรียนรู้

ประเด็นที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ บุคลากรสังกัดสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สรุปตามกระบวนการจัดการความรู้ได้ดังนี้

1. ปัญหาเชิงโครงสร้างองค์กร เป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องและประสิทธิภาพของการจัดการความรู้และหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ โดยเฉพาะปัญหาการขาดบุคลากรการจัดการความรู้ ความไม่ต่อเนื่องของบุคลากร การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรที่ไม่เอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ และการขาดระบบการจัดการความรู้ที่ชัดเจน ซึ่งปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1.1 การขาดระบบจัดการความรู้ที่เป็นระบบ (KM System) การฝึกอบรมในองค์กรที่มักเป็นกิจกรรมแบบครั้งคราว (Event-based Training) โดยไม่มีระบบการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรไม่สามารถพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งตรงกับข้อจำกัดขององค์กรที่ยังขาดชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice – CoP) ซึ่งเป็นความรู้ที่ถ่ายทอดผ่านประสบการณ์และการปฏิสัมพันธ์ เช่น การใช้แพลตฟอร์มสื่อสารออนไลน์ ระบบประชุมทางไกล หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยรวมแล้วเทคโนโลยีสารสนเทศทำหน้าที่เป็น เครื่องมือสำคัญในการจัดการความรู้ ช่วยให้การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร ทำให้การจัดการความรู้ไม่เป็นระบบ องค์กรที่ไม่มีโครงสร้างที่รองรับการจัดการความรู้จะประสบปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดการความรู้มีความสำคัญมากในการทำให้องค์กรสามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประมวลผลข้อมูล และการใช้ความสามารถของคนในการจัดการความรู้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากร โดยเฉพาะงบประมาณ เทคโนโลยี และบุคลากร ส่งผลต่อการพัฒนาเครื่องมือระบบการจัดการความรู้ สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ การขาดแคลนทรัพยากรเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการยกระดับการจัดการความรู้และหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการความรู้ คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการจัดการความรู้ โดยเฉพาะคนเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด คือ เป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในส่วนเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่ช่วยค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน และนำความรู้ไปใช้ ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ส่วนกระบวนการความรู้เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปใช้ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและนวัตกรรม ดังนั้น องค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้ ต้องเชื่อมโยงและบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม

3. ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการความรู้ โดยเฉพาะระยะเวลาอบรมที่จำกัด รูปแบบการฝึกอบรมวิทยากรที่ไม่ครอบคลุม และบุคลากรบางส่วนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และทักษะการถ่ายทอด สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการอบรมและการถ่ายทอดความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพ จากปัญหาที่กล่าวถึง ได้แก่ ระยะเวลาอบรมที่จำกัด รูปแบบการฝึกอบรมวิทยากรที่ไม่ครอบคลุม และบุคลากรบางส่วนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และทักษะการถ่ายทอด สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management – KM) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กรและบุคลากร

4. ปัญหาด้านสื่อการฝึกอบรมและรูปแบบกิจกรรม ที่ยังไม่น่าสนใจและซ้ำซาก ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมขาดความสนใจและเบื่อหน่าย การปรับปรุงสื่อและกิจกรรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และหลากหลาย จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการอบรม การปรับสื่อให้มีความทันสมัย และน่าสนใจ สามารถช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ในทั้ง 3 ด้านนี้คือ 1) การเรียนรู้ด้านความรู้และความเข้าใจ (Cognitive Domain) การอบรมที่มีเนื้อหาซ้ำซากอาจไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและการคิดวิเคราะห์ 2) การเรียนรู้ด้านอารมณ์และทัศนคติ (Affective Domain) หากสื่อและกิจกรรมไม่น่าสนใจ จะส่งผลต่อแรงจูงใจและความสนใจของผู้เข้าอบรม 3) การเรียนรู้ด้านปฏิบัติ (Psychomotor Domain) รูปแบบกิจกรรมที่ขาดการมีส่วนร่วม จะลดประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติ

ประเด็นที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดการความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นบุคลากรสังกัดสำนักพัฒนาคุณภาพพลเมืองพบว่า มีแนวทางในการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดการความรู้ดังนี้

แนวทางในการแก้ไขปัญหาในแต่ละขั้นตอนของการจัดการความรู้ ดังนี้

1. ประเด็นการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ หัวใจสำคัญของการเข้าถึงองค์ความรู้และพัฒนาหลักสูตรอย่างยั่งยืน

ปัญหา หลักสูตรพลเมืองคุณภาพยังขาดระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งต่อการเข้าถึงองค์ความรู้ การพัฒนาหลักสูตร และการถ่ายทอดความรู้ที่ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง

แนวทางการแก้ไขปัญหามีดังนี้

1) การจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบ e-Learning การนำเทคโนโลยี e-Learning มาใช้ถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัลและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงองค์ความรู้ ปัจจุบันผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดทำสื่อ e-Learning จะช่วยให้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาหลักสูตรได้ทุกที่ทุกเวลา ตามความสะดวกของตนเอง สื่อ e-Learning ยังสามารถนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และสื่อปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความสนใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ นอกจากนี้ สื่อ e-Learning ยังเอื้อต่อการปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากสามารถแก้ไขและอัปเดตเนื้อหาได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย

2) การสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากวิทยากรแกนนำและผู้ทรงคุณวุฒิ การพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและทันสมัย จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ วิทยากรแกนนำและผู้ทรงคุณวุฒิเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการนำหลักสูตรไปใช้จริง การเปิดโอกาสให้วิทยากรเหล่านี้ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ จะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน และประเด็นที่ควรปรับปรุงของหลักสูตร ข้อมูลเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กระบวนการรับฟังความคิดเห็นนี้ ควรทำอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการจัดการความรู้ระบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพไม่สามารถเกิดขึ้นได้เอง จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการบริหารจัดการระบบ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญ การจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ เครื่องมือ และกระบวนการจัดการความรู้ จะช่วยให้บุคลากรเหล่านี้สามารถออกแบบ วางแผน และดำเนินการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรการจัดการความรู้ที่มีความสามารถจะสามารถสร้างระบบการจัดเก็บ รวบรวม แบ่งปัน และเผยแพร่ความรู้ของหลักสูตรพลเมืองคุณภาพได้อย่างเป็นระบบ รวมถึงสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้

2. ประเด็นการเผยแพร่หลักสูตรให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายขึ้น การขยายฐานผู้เรียนเพื่อสร้างพลเมืองคุณภาพในวงกว้าง

ปัญหา หลักสูตรพลเมืองคุณภาพยังถูกจำกัดการเข้าถึงอยู่เฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งอาจจำกัดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ที่สนใจ

แนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

1) การเปิดโอกาสให้บุคลากรกลุ่มอื่น ๆ เข้าถึงหลักสูตรได้มากขึ้น การจำกัดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเครือข่ายของ กกต. อาจทำให้พลาดโอกาสในการขยายผลหลักสูตรไปยังกลุ่มบุคคลที่หลากหลายในสังคม การเปิดกว้างให้บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป สามารถเข้าถึงหลักสูตรได้ จะเป็นการขยายฐานผู้เรียนหลักสูตรพลเมืองคุณภาพให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การเปิดโอกาสนี้ อาจทำได้ผ่านช่องทาง e-Learning ที่ได้กล่าวมาข้างต้น หรือผ่านการประชาสัมพันธ์หลักสูตรในวงกว้าง

2) การส่งเสริมการใช้กิจกรรมและโครงการเพื่อกระจายองค์ความรู้ นอกจากการเปิดให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงหลักสูตรโดยตรงแล้ว การส่งเสริมการใช้กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้จากหลักสูตรพลเมืองคุณภาพก็เป็นสิ่งสำคัญ สำนักงาน กกต. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจจัดกิจกรรมอบรม สัมมนา หรือเวิร์คช็อป ที่นำเนื้อหาหลักสูตรพลเมืองคุณภาพไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้อาจจัดในระดับชุมชน ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ การสนับสนุนโครงการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาพลเมืองคุณภาพในระดับต่าง ๆ ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการกระจายองค์ความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการความรู้ การขยายผลหลักสูตรให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพ อาจต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน หรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่มีประสบการณ์ในการจัดการความรู้ การพัฒนาหลักสูตร หรือการอบรมพัฒนาบุคลากร จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินงาน เครือข่ายความร่วมมือเหล่านี้ อาจช่วยในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากร รวมถึงช่วยในการขยายช่องทางการเผยแพร่หลักสูตร และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ประเด็นการพัฒนาเครื่องมือการถ่ายทอดความรู้ให้ดึงดูดผู้เรียน การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีส่วนร่วม

ปัญหา การเรียนรู้ในหลักสูตรพลเมืองคุณภาพยังขาดเครื่องมือและวิธีการที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้อาจไม่สนุกน่าสนใจและไม่ดึงดูดใจเท่าที่ควร

แนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

1) การเชิญบุคลากรภายนอกมาพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยให้มากขึ้น การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทันสมัย จำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การเชิญบุคลากรภายนอกที่มีความรู้ความสามารถด้านการออกแบบสื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีการศึกษา หรือการสร้างสรรค์เนื้อหา จะช่วยยกระดับคุณภาพของสื่อการเรียนรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพได้อย่างมาก บุคลากรภายนอกเหล่านี้ อาจนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ เทคนิคการออกแบบที่น่าสนใจ และเครื่องมือที่ทันสมัย มาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เช่น วิดีโอแอนิเมชัน อินโฟกราฟิก สื่อปฏิสัมพันธ์ เกม หรือแอปพลิเคชัน สื่อเหล่านี้จะช่วยให้เนื้อหาหลักสูตรมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

2) การเพิ่มงบประมาณสำหรับของรางวัลและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเห็นความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ การสร้างแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้และกระตือรือร้นในการเรียนรู้ การจัดสรรงบประมาณสำหรับของรางวัล การยกย่อง ชมเชย การให้รางวัล หรือการสร้างสิ่งจูงใจอื่นๆ จะช่วยให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการจัดการความรู้ และเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการแบ่งปันความรู้ เช่น การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ หรือการส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต ก็เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในระยะยาว

3) การนำวิทยากรจากภายนอกมาร่วมพัฒนาและสอนในหลักสูตร การเชิญวิทยากรจากภายนอก ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่หลากหลายมาร่วมพัฒนาและสอนในหลักสูตร จะช่วยเพิ่ม มุมมองใหม่ ๆ และทำให้การถ่ายทอดความรู้มีความน่าสนใจและไม่น่าเบื่อ วิทยากรภายนอกอาจนำเสนอ เนื้อหาในรูปแบบที่แตกต่างออกไป ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย หรือยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่น่าสนใจ การมีวิทยากรที่หลากหลายยังช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับมุมมองและแนวคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยกระตุ้น ความคิดและส่งเสริมการเรียนรู้

4. ประเด็นการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรที่สอดคล้อง กับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัญหา หลักสูตรพลเมืองคุณภาพในปัจจุบันอาจยังไม่ได้มีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เนื้อหาบางส่วนอาจล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

แนวทางการแก้ไขปัญหามีดังนี้

1) การปรับปรุงหลักสูตรทุกปี สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี หลักสูตรพลเมืองคุณภาพจึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เนื้อหา ยังคงมีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การกำหนด ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรเป็นประจำทุกปี จะช่วยให้หลักสูตรสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทาย และโอกาสใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การปรับปรุงหลักสูตรอาจครอบคลุมถึงการปรับปรุงเนื้อหา การเพิ่มเนื้อหาใหม่ การปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ และการปรับปรุงกิจกรรมการอบรม

2) การเพิ่มการประเมินผลของหลักสูตรว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีข้อมูลและข้อเสนอแนะจากการประเมินผลหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร อย่างเป็นระบบจะช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรมีจุดแข็ง จุดอ่อน และประเด็นที่ควรปรับปรุงในด้านใดบ้าง ผลการประเมินจะนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การประเมินผลหลักสูตร อาจทำได้หลายวิธี เช่น การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน การประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน การประเมินผลการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และการประเมินผลกระทบของหลักสูตรต่อสังคม

5. ประเด็นการขยายผลหลักสูตรและการประเมินผลเพื่อต่อยอดการพัฒนา การวัดผลสำเร็จ และพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

ปัญหา ยังไม่มีการประเมินผลหลักสูตรพลเมืองคุณภาพอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถวัด ประสิทธิภาพของหลักสูตรได้อย่างชัดเจน และขาดข้อมูลในการต่อยอดการพัฒนาหลักสูตร

แนวทางการแก้ไขปัญหามีดังนี้

1) การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลกระบวนการจัดการความรู้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ การประเมินผลหลักสูตรอย่างเป็นระบบเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการวัดผลสำเร็จและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผลกระบวนการจัดการความรู้หลักสูตร จะช่วยให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญสำหรับการประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ ระบบนี้ควรรองรับการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ครอบคลุมทั้งกระบวนการจัดการความรู้ กระบวนการอบรม และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการอบรม

2) การกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้การประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถวัดผลสำเร็จของหลักสูตรได้อย่างชัดเจน จำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัด (Key Performance Indicators - KPIs) ที่ชัดเจนและวัดผลได้ ตัวชี้วัดเหล่านี้ ควรครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการ (เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมอบรม ความพึงพอใจของผู้เรียน) ผลลัพธ์ (เช่น ความรู้ความเข้าใจของ ผู้เรียน ทักษะที่พัฒนาขึ้น) และผลกระทบ (เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของพลเมือง) การกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน จะช่วยให้การประเมินผลมีความเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลหลักสูตรไม่ใช่จุดสิ้นสุด แต่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินที่ได้ควรถูกนำมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรในทุกด้าน ทั้งเนื้อหาหลักสูตร กระบวนการอบรม สื่อการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผล การนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาพลเมืองคุณภาพได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ สำนักพัฒนาคุณภาพพลเมืองที่กล่าวมานั้น มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน การแก้ไขปัญหาในแต่ละประเด็น จะช่วยยกระดับคุณภาพของหลักสูตรพลเมืองคุณภาพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ การขยายการเข้าถึงหลักสูตร การพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้ที่น่าสนใจ การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และการประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานตามแนวทางเหล่านี้อย่างครบถ้วนและจริงจัง จะช่วยให้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาพลเมืองคุณภาพได้อย่างยั่งยืน และเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ จะนำไปสู่การเข้าถึงองค์ความรู้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพที่สะดวกและทั่วถึงยิ่งขึ้น หลักสูตรควรได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการความรู้ และสามารถดำเนินการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมแล้ว จะเป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองคุณภาพอย่างยั่งยืน

2. ควรมีการขยายการเผยแพร่หลักสูตรให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายขึ้น จะช่วยให้ประชาชนในวงกว้างมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านพลเมืองคุณภาพ มีความเข้าใจในหลักการของประชาธิปไตยที่ถูกต้องจะแพร่หลายมากยิ่งขึ้น สังคมโดยรวมจะตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะยาว

3. ควรมีการพัฒนาเครื่องมือการถ่ายทอดความรู้ให้ดึงดูดผู้เรียน จะช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ สนุกสนาน และมีส่วนร่วม ผู้เรียนจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น ประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้จะสูงขึ้น และผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้หลักสูตรพลเมืองคุณภาพมีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคม และมีประสิทธิภาพในการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ หลักสูตรจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถสร้างพลเมืองที่เข้มแข็งและมีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน

5. ควรมีระบบการประเมินผลหลักสูตรที่ชัดเจนและเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถวัดประสิทธิภาพของหลักสูตรพลเมืองคุณภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม ข้อมูลจากการประเมินผลจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถสร้างพลเมืองคุณภาพได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และส่งผลดีต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ชนะวัฒน์ พรหมทอง และวรพงศ์ ตระการศิรินนท์. (2560). *การศึกษาความเป็นพลเมือง: กรณีศึกษาประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.
- พระพนมภรณ์ ฐานิสโร, ชาตรี เฟ่งท่า และพระมหาวัฒนา สุจริตโต. (2563). *การจัดการความรู้: กระบวนการพัฒนาคนและการพัฒนางาน*. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2568, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/246954/167159>
- วิจารณ์ พานิช. (2566). *การจัดการความรู้*. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.thaiail.com/km/indexo.html>
- วิโรจน์ ก่อสกุล (2567). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนิยามองค์กรและนวัตกรรมในองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- สุดหทัย ดาราพงษ์, (2567). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างความเป็นพลเมืองดีโดยประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. คุุณิพนธ์หลักสูตรการศึกษาคุุณิพนธ์ดัด, มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2567). *วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี*. ค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2567, จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%93%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87_\(%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2\)](https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%93%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87_(%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2))
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักพัฒนาคุณภาพพลเมือง. (2565). *ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2565*. ระบบสืบค้นกฎหมาย, ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2567 จาก <http://ectlaw.ect.go.th/ectlaw/ewfile13.asp?t=B-NU1fY2ZLEwznGR&fn=B0bLeeAnNkF13yMkJHJ4xx5CMPia1TSSR>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). *การจัดการความรู้เพื่อความต่อเนื่องในการบริหารงาน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โกลบอลอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด.
- อาทิตย์ จอมสิบลี. (2565). *บทบาท ศส.ปชต. : บทบาทของพลเมืองคุณภาพในสนามเลือกตั้ง*. วารสารสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปี 2566. กรุงเทพมหานคร. บริษัท วิสมา เอเชีย จำกัด.

